

Šárka Špeciánová

Ústav veřejného zdravotnictví
a medicínského práva

1. LÉKAŘSKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

PRÁVNÍ PŘEDPIS

SOUDNÍ ŘÍZENÍ

**ČINNOST STÁTNÍHO
ZASTUPITELSTVÍ**

**ZÁSADY TRESTNÍHO
ŘÍZENÍ**

VÝUKA 17.3. A 24.3.2020

Právní předpis

U nejčastějšího pramene práva, kterým je právní předpis, rozlišujeme:

- **platnost** – předpis se stal součástí právního řádu,
- **účinnost** – nastává povinnost se předpisem řídit,
- **legisvakanční lhůtu** - období mezi platností a účinností,
- **působnost** – územní, osobní, časová i věcná.

Vnitřní předpis

- **vnitřní předpis** je neveřejný předpis (lze jej zveřejnit), kterým právnická osoba práva a povinnosti svých zaměstnanců, zástupců
- některé vnitřní předpisy musí právnická osoba vydat povinně na základě zákona a zákony ukládají povinnost se jimi řídit
- vnitřními předpisy nejsou právní akty směřující vně organizace (obchodní podmínky, veřejné soutěže, veřejné sliby)

Základní vnitřní předpisy:

- Organizační řád – definuje hierarchickou organizaci subjektu
- Pracovní řád - specifikuje práva a povinnosti zaměstnanců
- Požární řád, Krizový plán, Traumatologický plán
- Provozní řády
- Spisový a Skartační řád
- Inventarizační řád

Zákaz retroaktivity

Aplikace právního předpisu

hierarchická kritéria – právní principy, která stanoví prioritu a hierarchii právních norem

- nejde o zrušení zákona, pouze se určitá právní norma na daný případ neaplikuje.
- pokud dojde ke kolizi mezi samotnými kolizními pravidly, mají prioritu podle uvedeného pořadí
- ***Lex superior derogat inferiori*** – právní norma obsažená v předpisu vyšší právní síly má přednost před normou obsaženou v předpisu nižší právní síly (ústavní zákon má přednost před zákonem, zákon má přednost před nařízením vlády nebo vyhláškou)

Aplikace právního předpisu

- ***Lex specialis derogat generali*** – zvláštní úprava má přednost před normou obecnější, subsidiární, která se uplatní jen tam, kde zvláštní právní předpis věc sám neupravuje
- ***Lex posterior derogat priori*** – později účinný právní předpis má přednost před dřívějším („starším“) právním předpisem

Soustava soudů v ČR

Základní prameny právní úpravy soudnictví:

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., **Ústava ČR**
- usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., **Listina základních práv a svobod** byla vyhlášena jako součást ústavního pořádku

Soustava českých soudů je čtyřčlánková:

- Nejvyšší soud
 - Vrchní soudy
 - Krajské soudy
 - Okresní soudy
- soudním řízení - standardně dvoustupňové
- ústavní soud

Soudní rozhodování

- **občanskopr.** řízení – ochrana subjekt. práv
- **trestní** řízení – rozhodují o vině a trestu
- **správní soudnictví** – přezkum aktů orgánů veřejné správy

- **Ústavní soud** - mimo soustavu obecných soudů - v ústavním soudnictví rozhoduje o souladu obecných právních předpisů i individuálních rozhodnutí s ústavou

Soudní rozhodování

- návrhy – **žaloba a obžaloba**
- konkrétní rozhodnutí – **samosoudce** nebo **soudní senát**
- soudní senát – u okresních soudů - tříčlenný a obsazen jen soudci;
- soudní senát - u krajských soudů v prvním stupni v trestních věcech – laičtí přísedící

Organizace a činnost soudů

- **veřejné rozhodování** u soudu s volným přístupem veřejnosti
- možnost **vyločit veřejnost** - v zájmu ochrany mladistvých osob či veřejného pořádku
- určitá soudní rozhodnutí mohou mimo soudní jednání vydávat i **justiční čekatelé, asistenti soudců či vyšší soudní úředníci** - na základě každoročního **rozvrhu práce** zařazení do jednotlivých soudních oddělení
- administrativní chod - **kancelář** - vedoucí kanceláře a zapisovatelky
- **justiční stráž**
- **kolegia nejvyšších soudů** - soustředění soudců zaměřených na určitou agendu

Soudní dvůr EU a ESLP

- od roku 2004 se české právo začalo začleňovat do systému práva evropského
- **Soudní dvůr EU** se sídlem v Lucemburku
- vliv judikatury

- **Evropský soud pro lidská práva** se sídlem ve Štrasburku, orgán Rady Evropy, který může zvrátit i rozhodnutí českého Ústavního soudu

Státní zastupitelství

- soustava státních úřadů určených k zastupování státu při ochraně veřejného zájmu
- st. zástupce v trestním řízení podává **obžalobu**
- další úkony vyplývající z trestního řádu
- působení v jiných řízeních
- výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává **vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná nebo ústavní výchova**

Soudce a st. zástupce v trest. řízení

- soudci v tr. řízení rozhodují o **vině a trestu**

Řízení před soudem:

- zahájeno na podkladě obžaloby či návrhu na potrestání státního zástupce
- předběžné projednání obžaloby
- hlavní líčení
- řízení o opravných prostředcích
- vykonávací řízení

Obecné zásady trestního řízení

- **zásada trestního stíhání jen ze zákonných důvodů** - nikdo nemůže být trestně stíhán z jiných důvodů a jiným způsobem, než stanoví trestní řád
- ***ne bis in idem*** (ne dvakrát za stejnou věc); nemůže být nikdo trestně stíhán dvakrát za stejný čin, ledaže by předchozí rozhodnutí bylo zrušeno na základě mimořádných opravných prostředků
- **presumpce nevinny** zajišťuje, že dokud není pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu vyslovena vina, nelze na obviněného, proti němuž se vede trestní stíhání, hledět, jako by byl vinen
- **zásada oficiality** ukládá orgánům činným v trestním řízení postupovat v řízení z úřední povinnosti, co nejrychleji a s plným šetřením zaručených práv a základních svobod

Obecné zásady trestního řízení

- **zásada přiměřenosti**, orgány činné v trestním řízení do práv jiných osob zasahují na základě zákona jen v míře nezbytné pro plnění úkolů
- **zásada legality** stanoví státnímu zástupci povinnost stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví, pokud zákon nebo závazná mezinárodní smlouva nestanoví něco jiného
- **zásada obžalovací** zajišťuje, že trestní stíhání před soudem je možné konat jen na základě obžaloby či návrhu na potrestání, které podává a před soudem zastupuje státní zástupce x inkviziční proces (role veřejného žalobce, obhájce a soudce byly soustředěny v rukou soudu)

Opravné prostředky

- úkon účastníka řízení, který směřuje proti konkrétnímu rozhodnutí
- smyslem je **docílit opravy** rozhodnutí dle představ účastníka
- o opravném prostředku **nejčastěji rozhoduje orgán nadřízený orgánu**, který rozhodnutí vydal (výjimka – autoremedura)

Opravné prostředky

- **Odvolání** je řádný opravný prostředek, kterým se napadá rozhodnutí, které ještě nenabylo právní moci
- **Dovolání** je mimořádný opravný prostředek, jímž lze napadnout pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu

Judikatura

- rozhodnutí vyššího soudu, které má **význam pro další rozhodování obdobných věcí**
- Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud mají zákonné zmocnění k vydávání sbírek judikatury
- **Sbírka soudních rozhodnutí**
- Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu
- publikovaná rozhodnutí bezprostředně závazná pouze pro rozhodnutí v konkrétní věci
- judikatura **přispívá** k předvídatelnosti soudního rozhodování a **k právní jistotě**

Judikatura – pojem ublížení na zdraví

- Trestní zákoník **n**especifikuje pojem ublížení na zdraví
- dle rozhodovací praxe soudů ublížení na zdraví - *nikoli zcela přechodnou poruchu zdraví, která poškozeného omezuje v běžném způsobu života alespoň po dobu 7 dní.*
- způsobení kratší dobu trvající poruchy zdraví není soudy posuzována jako trestný čin ublížení na zdraví, ale pouze jako přešupek

Použitá literatura

- Kincl J., Urfus V., Skřejpek M., Římské právo. Praha: Panorama, 1995
- M. Bartošek, Dějiny římského práva. Praha: Academia 1988, 1995
- Knapp, V.: Teorie práva. Praha, C.H. Beck 1995
- Gerloch, A., Hřebejk, J., Zoubek V., Ústavní systém České republiky. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1994
- Havránek, J. a kol., Právní teorie. 1. vyd. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013

Studijní literatura

- Gerloch, A., Hřebejk, J., Zoubek V., Ústavní systém České republiky. 5. vyd. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., ISBN: 978-80-7380-423-7
- Suk, M., Šíma, A, Základy práva pro střední a vyšší odborné školy. 15. vyd. Praha: C.H. Beck, ISBN: 978-80-7400-583-1